

Nemo-effekten og koraller

Margrethe Aanesen og Claire W. Armstrong
Norges fiskerihøgskole, UiT Norges Arktiske Universitet

Bryr den norske befolkningen seg om dyphavet og de organismer som lever der selv om vi ikke har noen direkte nytte av dem? Er vi villig til å ofre økonomisk aktivitet som fiskeri og oljevirksomhet for beskytte miljøet i dyphavet? Vår studie sier ja.

I Norge har fiskere visst om korallene i dyphavet i uminnelige tider, fordi de har fått dem i trålen og garnene. Også havforskerne har kjent til korallene langs norskekysten i mer enn hundre år. Folk i Norge generelt har begrenset kunnskap om hva som befinner seg i dyphavet utenfor kysten vår. Unntakene er fisk som vi fisker og spiser. I tropiske farvann kjenner vi imidlertid til koraller. Dette er goder som er verdifulle for oss, fordi de skaffer oss mat og opplevelser, og derfor er vi villige til å betale for dem. Men er vi villige til å betale for de norske kaldtvannskorallene, som er organismer i dyphavet som vi selv antakelig aldri vil få oppleve?

I 2003 slapp Pixar en animasjonsfilm med tittel "Finding Nemo", som handlet om en klovnefisk-pappa sin dramatiske jakt på avkommet, Nemo, som ble fanget for å bli solgt som akvariefisk. Mange håpet kanskje at filmen skulle vekke barns interesse for å ta vare på fiskene i havet og la dem være i fred der. I stedet økte visstnok etterspørselen etter klovnefisk til private akvarier dramatisk, noe som førte til bekymring for de ville fiskebestandene som en del av disse fiskene ble hentet fra. Nå, mer enn ti år etter Nemo-filmen mener vi å ha observert en noe annerledes Nemo-effekt. Nemlig at vi bryr oss om både fisken i havet og om levekårene for fisken. Det betyr at vi bryr oss om kaldtvannskorallrev langs norskekysten dersom de gir gode oppvekstvilkår for fisk. Kaldtvannskorall er dyr som finnes på havbunnen langs størstedelen av norskekysten. Noen av dem danner rev og de eldste revene er anslått til å være opptil 9000 år gamle. Forskning har vist at kaldtvannskorallrev er såkalte "hotspots", med høyt biologisk mangfold og produksjon. Både fiskere og forskere har vært klar over kaldtvannskorallene langs norskekysten i lange tider, men det var først i forbindelse med oljeleting på 1980-tallet at man oppdaget hvor utbredt kaldtvannskorallen er langs kysten vår og hvor store rev vi finner her. Verdens største kjente kaldtvannskorallrev, Røstrevet, er for eksempel 35 km langt og 3 km bredt, og revene kan bli flere meter høye. Dette gjør dem til verdens største levende organismer. Etter at det ble kjent at korallrevene våre gjennom årtier har blitt knust av bunntåling, fikk Norge sitt første verneområde for korallrev på Sula i 1999. Siden den gang er lovverket utformet slik at alle kjente korallrev er beskyttet mot bunntåling. Forskerne peker imidlertid også på andre trusler som rørløsing, slam fra olje- og gruvevirksomhet, klimaendringer og havforsuring fortsatt truer korallene.

I et prosjekt finansiert av Norges forskningsråd har forskere fra Universitetene i Tromsø, Ås, Stirling i Skottland og Galway i Irland, reist rundt i landet og informert om kaldtvannskorallene langs norskekysten. Vi spurte samtidig folk hva de mener om et utvidet vern av kaldtvannskoraller, et vern som vil legge begrensninger på aktiviteten til deler av fiskeriene og oljenæringa, og om de er villige til å betale for at myndighetene skal iverksette slikt utvidet vern? Til sammen intervjuet vi 400 personer spredt over hele landet. Det vi fant var at folk var villige å forsake både fiskerier og, i enda større

grad, oljevirksomhet, for å beskytte kaldtvannskorallene. Det folk var spesielt opptatt av var om korallene var viktig for oppvekstsvilkårene for fisk. I så fall var de villig til å betale veldig mye for å bevare korallrevene. Dette var ikke først og fremst fordi de ønsket store fiskebestander og dermed gode forhold for fiskeriene våre. Nei, det som var viktig var at fisken har gode oppvekst- og levekår, med andre ord god fiskevelferd! Folk bryr seg ikke bare om Nemo, men de vil også at havet skal være et godt sted for Nemo å leve.

Disse resultatene er viktige signal til de økonomiske interessene som utnytter havområdene våre. Det er ikke gitt at befolkningen vil fortsette å akseptere aktiviteter som risikerer å skade organismer i dyphavet. Det bør være et signal om at folk ønsker en mer skånsom utnyttelse av de marine ressursene våre. Resultatene er også viktig informasjon til de som forvalter havområdene våre. Folk bryr seg ikke bare om de materielle verdiene vi finner i havet fordi det gir oss mat og inntekter. Vi er også opptatt av at livet i havet har gode levekår. Dersom forvaltningen ikke tar hensyn til slike ikke-materielle verdier, så er den ikke en representant for alle interessene som er knyttet til havområdene, men tjener de som oppfatter havet først og fremst som et sted for næringsaktivitet ofte på bekostning av befolkningens ønske om å ta vare på havmiljø, for eksempel som arv til våre etterkommere.